

บทที่ 1

บทนำ

ขอปัญหา

จากความรู้เรื่องการแบ่งช่วงชั้นของบุคคลในสังคม (Social Stratification) ทำให้ทราบความมนุษย์ในแต่ละสังคมมีการแบ่งแยกกันออกไปเป็นกลุ่มเป็นพวก (strata) ต่าง ๆ กัน เช่น แบ่งเป็นวรรณะอย่างในสังคมอินเดีย แบ่งเป็นชนชั้นสูง กลาง ต่ำ อย่างในสังคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น ในยุโรปและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น หรือบางทีก็แบ่งเป็นชนชั้นนำ (elites) และมวลชน (masses) เป็นต้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความเป็นจริงทางสังคมหลายประการ เช่น แบบชีวิต (life style) โอกาสชีวิต (life chance) อำนาจ เป็นต้น นอกจากนั้นความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ในสังคมยังสืบเนื่องมาจากสาเหตุอื่น เช่น ทางกายภาพ—ความเข้มแข็งของร่างกายและพละทานัยทางจิตวิทยา—ชาวปัญญา ความสามารถ ความทรงจำ และทัศนคติ ค่านิยม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะคิดควมมนุษย์ไป แลวก่อให้เกิดผลต่างกันขึ้นเมื่อเข้าสัมพันธ์กับคนอื่นในกลุ่มหรือสังคม

เมื่อมนุษย์แบ่งแยกกันเองออกเป็นหมู่เป็นพวกแล้ว สิ่งก็ตามมาก็คือการมีอภิสิทธิ์ (Privilege) เกียรติคุณ (Prestige) และอำนาจ (Power) ของแต่ละกลุ่ม แต่ละพวกแตกต่างกันไปในการดำเนินชีวิตสังคม กล่าวคือ หากแบ่งมนุษย์ในสังคมออกเป็นสามชั้น สูง กลาง และต่ำแล้ว รัศมีของอภิสิทธิ์ เกียรติคุณและอำนาจของคนในสามชนชั้นนั้นจะต่างกัน โดยคนชั้นสูงจะมีสิ่งเหล่านั้นมากที่สุด คนชั้นกลางจะมีรัศมีรองลงมาและคนชั้นต่ำของสังคมจะมีอภิสิทธิ์ เกียรติคุณและอำนาจอยู่ในระดับต่ำสุดในแต่ละสังคม ที่เป็นดังนั้นก็สืบเนื่องมาจากการแบ่งปันสิ่งเหล่านั้นในสังคมมีไม่เท่ากัน ซึ่งก็เป็นผลสืบต่อมาจากเหตุที่ทำให้มีการแบ่งแยกกันเป็นหมู่พวกดังกล่าวยุติอีกทอดหนึ่งนั่นเอง

ปรากฏการณ์ทางสังคมอีกอย่างหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องนี้ก็คือ แนวโน้มในการที่สมาชิกของแต่ละกลุ่มหรือชนชั้นจะรักษาสถานภาพเดิม (status quo) ของตนไว้

กล่าวคือ คนชั้นสูงก็ดี กลางก็ดี ต่ำก็ดี มักจะเวียนว่ายอยู่ในกลุ่มหรือชนชั้นของตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคมของแต่ละชนชั้น เช่น อำนาจ เกียรติคุณ และ อภิสัทย์ หรือที่นิยมเรียกกันว่าแบบชีวิตและโอกาสชีวิตของคนแต่ละชั้น จะบีบบังคับให้คนแต่ละกลุ่มหรือชนชั้น รวมทั้งบุตรหลานของตนต้องเวียนว่ายอยู่ในชนชั้นของตน หรือเป็นการยาก โดยเฉพาะสำหรับชนชั้นต่ำ ที่จะแหวกวงล้อมนี้ออกไปได้

แนวโน้มในการรักษาสถานภาพเดิมของคนในแต่ละชนชั้นเป็นสิ่งที่นักศึกษาด้านสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะนักศึกษาด้านสังคมวิทยาให้ความสนใจตลอดมา จึงเป็นที่น่าสนใจว่าแนวโน้มเช่นนี้จะปรากฏอยู่ในสังคมไทยเราหรือไม่ ถ้ามี มีอย่างไรแตกต่างหรือเหมือนกันทุกชนชั้นหรือไม่ ถ้าไม่มี เพราะเหตุใด ทำไมสังคมไทยจึงเป็นขอยกเว้นของกฎทั่วไปทางสังคมข้อนี้ ซึ่งเรื่องนี้คงจะเป็นการศึกษาขนาดใหญ่ ต้องใช้เงิน คน และเวลามาก ผู้วิจัยนี้ไม่อยู่ในฐานะที่จะทำได้เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้นจำกัด การวิจัยนี้จึงได้จำกัดลงไปเป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหาใหญ่นั้นเท่านั้น นั่นคือจะศึกษาว่าชนชั้นของไทยจะดำรงรักษาสถานภาพเดิมของคนไว้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อตอบปัญหาวิจัยข้างต้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบคนสามชั้นในกรุงเทพฯ ว่ามีวิธีการรักษาสถานภาพเดิมของคนไว้อย่างไร โดยจะศึกษาเฉพาะอิทธิพลทางค่านิยมเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของลูก นั่นคือศึกษาว่า พ่อแม่ของเด็กนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน จะส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของลูกหรือไม่ ซึ่งหากเป็นไปตามแนวโน้มทั่วไปแล้วฐานะของพ่อแม่ย่อมจะต้องมีอิทธิพลต่อผลสำเร็จของลูก กล่าวคือ ลูกที่พ่อแม่มีฐานะสูง ย่อมจะมีผลการเรียนดี ส่วนลูกของพ่อแม่ชั้นต่ำย่อมจะมีผลการเรียนต่ำไปควย ซึ่งหากผลการศึกษายืนยันเช่นนั้นจริง เราก็ย่อมจะอธิบายหรือตอบปัญหาข้างตนได้โดยอย่างน้อยก็ส่วนหนึ่ง

อนึ่ง ไม่ว่าผลของการศึกษาเรื่องนี้จะปรากฏเป็นอย่างไร การศึกษาเรื่องนี้ย่อมจะเป็นหลักฐานประจักษ์ (empirical evidence) เกี่ยวกับความรู้อันเนื่องมาจากการแบ่ง

๒

ช่วงชั้นในสังคมไทยได้เรื่องหนึ่ง อันจะเป็นฐานให้แก่งการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ของสังคมไทยต่อไป เพิ่มเติมความรู้นี้ก็อีกแง่มุมหนึ่งหรือเป็นข้อดีชั่วคราวสำหรับการศึกษานองนี้ โดยการศึกษาวิจัยภายหลังจะโคศึกษาแง่มุมอื่นต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้ความรู้นี้ในสังคมไทยสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับชั้นสังคม (Social Class หรือ Social Stratification Theory)

ในสังคมปัจจุบันนี้ สมาชิกในกลุ่มสังคมแต่ละกลุ่มจะมีการแบ่งแยกหน้าที่ของแต่ละบุคคลไว้โดยเคนชัด รวมทั้งระดับความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ในครอบครัว ๆ หนึ่ง สมาชิกในครอบครัว คือ พ่อ-แม่ ลูก ต่างก็ทำหน้าที่ของตนแตกต่างกันออกไปทุกคนมีหน้าที่เฉพาะตัว และในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน การแบ่งแยกหน้าที่ของแต่ละบุคคลรวมถึงหน้าที่ ๆ สัมพันธ์กับผู้อื่นควยนี้ เรียกว่าบทบาททางสังคม ¹ (Social role) จากบทบาททางสังคมเหล่านี้จะบ่งชี้ให้เห็นถึงตำแหน่งทางสังคม ² (Social Position) ที่เขาได้รับ หรือเรียกอีกนัยหนึ่งก็คือ สถานภาพทางสังคมที่เขาได้รับ ตามที่ Young and Mack กล่าวอธิบายไว้ว่า สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งของบุคคลในโครงสร้างสังคม ³

ทุกสังคมย่อมมีตำแหน่งมากมาย และบุคคลเดี่ยวอาจดำรงตำแหน่งหลาย ๆ ตำแหน่งก็ได้ เช่น นาย ก. เป็นลูกชายคนเดี่ยวของพ่อแม่ เป็นเพื่อนกับนายไก่อ

¹Matras. Judah, Social Inequality Stratification and Mobility (Englewood Cliffs, : Prentice-Hall, 1975), P.6.

²Ibid., P.8

³Young, K. and Mack, R.W., Sociology and Social Life, (New York : American Book Company, 1951), P.160.

เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทเวศร์วิทยา แยกต่างไปตามบทบาทหน้าที่ที่เป็น อยู่ และในสังคมหนึ่งก็ย่อมประกอบไปด้วยบุคคลต่าง ๆ จำแนกมากมายที่มีสถานภาพ และ บทบาทต่าง ๆ กัน การที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเราดูที่ความแตกต่างใน สถานภาพและบทบาท และสามารถแบ่งแยกออกเป็นประเภทหรือกลุ่มใหญ่ เช่น แบ่งออกเป็นกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ กลุ่มคนที่มีการศึกษาระดับต่าง ๆ กัน กลุ่มคน ที่มีเชื้อชาติหรือศาสนาต่างกัน และที่นิยมแบ่งกันมากที่สุดคือกลุ่มคนชั้นสูง (upper class) ชั้นกลาง (Middle Class) และชั้นต่ำหรือชั้นแรงงาน (Lower or working Class)¹ คนแต่ละชั้นมีสถานภาพและบทบาทไม่เหมือนกัน ซึ่งแสดงออกด้วยความแตกต่างในอาชีพ รายได้ การศึกษา อำนาจ ระดับความเป็นอยู่ รสนิยม และเกียรติยศของที่ได้รับจาก สังคม ดังรายละเอียดดังนี้คือ

1. ชั้นต่ำระดับต่ำ (Lower-Lower Class) ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ได้รับการ ศึกษาน้อยที่สุด รายได้ต่ำมาก และมีความมั่นคงในอาชีพน้อยที่สุด ลักษณะโครงสร้างของ ครอบครัวไม่มั่นคง ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย บางครอบครัว เด็กต้องออกจากสถาน ศึกษามาช่วยเป็นแรงงานในครอบครัว พ่อแม่จำเป็นต้องยุ่งกับการกึ่งหาเลี้ยงครอบครัว จึงไม่มีเวลาเอาใจใส่ตัวเด็กมากนัก ประกอบกับความรุนแรงจึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญใน การศึกษา เด็กจึงไม่สนใจหรือเห็นประโยชน์ในการศึกษา ดังนั้นผลการเรียนของเด็ก อยู่ในระดับไม่คืบคั้น เพราะเด็กไม่สนใจว่าจะได้คะแนนเท่าไร

2. ชั้นต่ำระดับสูง (Upper-Lower Class) ชั้นชั้นนี้บางครั้งก็มีสภาพ คล้ายชนชั้นแรก แต่สถานภาพบางอย่างดีกว่าชนชั้นส่วนใหญ่จะเป็นพวกทำงานใช้แรงงาน (blue collar) พวกนี้จะทำงานหนัก ซื่อสัตย์รับผิดชอบในหน้าที่การงานและครอบครัว พ่อแม่รับผิดชอบต่อเด็กและอยากให้อายุได้รับการศึกษามากกว่าที่ตนเคยได้รับมาแต่ก็ไม่ถึง

¹ที่เรียกว่าสถานภาพทางชั้นสังคม (class status) ในที่นี้จะแบ่งเป็น 5 ชั้น โดยการพิจารณาแบ่งชั้นกลางและชั้นต่ำ เป็นชั้นกลางระดับสูง ชั้นกลางระดับต่ำ และ ชั้นต่ำระดับสูง ชั้นต่ำระดับต่ำ และใช้ เป็นแนวความคิดสำคัญที่นำไปศึกษาสถานภาพพ่อแม่

ชั้นอุดมศึกษา เนื่องจากพ่อแม่ไม่เห็นว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านมา จะช่วยในการหาเงินได้ หรือให้ประโยชน์แก่เด็กในชีวิตสังคม ซึ่งตามสภาพความเป็นจริงแล้วสังคมก็ไม่ได้ให้อะไรแก่เรามากนัก เขาไม่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงฐานะได้มากนัก¹

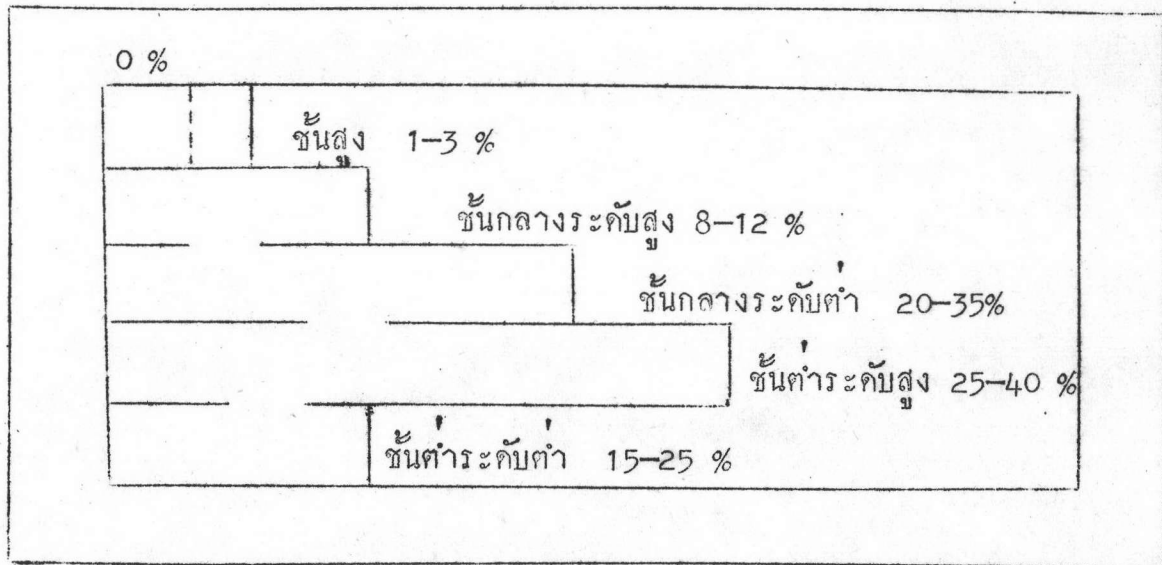
3. ชั้นกลางระดับต่ำ (Lower-Middle Class) ได้แก่ ครู นางพยาบาล นักธุรกิจ พนักงานขายของ ช่างฝีมือ เจาหน้าที่ธุรกิจ หัวหน้ากรรมกร ฯลฯ ซึ่งในการแบ่งประเภทชนชั้นกลางไม่ว่าระดับสูงหรือระดับต่ำ ยากที่จะแบ่งแยกให้เห็นชัดเจน ต้องอาศัยตัวแปรอื่น ๆ เช่น กิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่มสถานภาพนั้น ๆ ควบ ชั้นกลางระดับนี้จะมีขนาดครอบครัวสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เขามีอยู่ พ่อแม่จะร่วมกันรับผิดชอบและเลี้ยงดูเด็ก เด็กจะต้องอาศัยความพยายามของตนเองในขณะที่ยังพ่อแม่ให้ความสนับสนุน พ่อแม่ชนชั้นนี้จึงให้ความสำคัญในการศึกษาและสนับสนุนให้เด็ก ได้มีโอกาสไปเรียนในระดับสูง โดยให้ความร่วมมือและสนับสนุนเด็กอย่างเต็มที่

4. ชั้นกลางระดับสูง (Upper-Middle Class) เช่น ผู้บริหารธุรกิจ ชั้นสูง พวกวินิจฉัย แพทย์ ทนายความ ฯลฯ รายได้ของบุคคลในชนชั้นนี้สูงมาก ฐานะความเป็นอยู่ตลอดจนสถานภาพทางสังคมจึงสูงตามไปควบ เด็กในชนชั้นนี้จะได้เปรียบเด็กในชนชั้นระดับอื่น ๆ คือ แวดล้อมด้วยคนที่มีการศึกษาใกล้ชิดกับคนใช้ภาษาสำนวนที่ถูกต้องตลอดเวลา ชอบซื้อและอ่านหนังสือต่าง ๆ ชอบท่องเที่ยว ชื่นชมหรือคุ้นเคยกับความสำเร็จของผู้ใกล้ชิดเพื่อนฝูง ประกอบกับการอบรมของพ่อแม่ที่มักจะเน้นให้เรียนให้หนัก เพื่อจะทำในสิ่งที่ดีและเป็นคนที่ประสบความสำเร็จในวันหนึ่งข้างหน้า และเมื่อเด็กมองคนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นพี่ ญาติ คนที่สนิทสนมคุ้นเคยก็ต่างเป็นคนที่มีการศึกษา มีงานที่มั่นคงทำ รายได้ดี จึงทำให้เด็กรับรู้ถึงความสำคัญของการศึกษาและผลการศึกษาของเด็กในชั้นระดับนี้ส่วนใหญุ่มักจะไคคะแนนค่อนข้างสูง

¹Hollingsheas, A., "Those at the Bottem" in Man Alone : Alienation in Modern Society eds. E. and M. Josepheon (New York: Dell Publishing Company, 1949), P. 301.

5. ชั้นสูง (Upper Class) มีจำนวนน้อยที่สุดในหมู่ประชากรทั้งหลาย
 ชั้นนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เจ้าของที่ดิน การดำเนิน
 ชีวิตในชั้นนี้จึงหรูหรา พมเพื่อย ชีวิตความเป็นอยู่สูงสุดในบรรดากลุ่มสถานภาพทางชั้น
 สังคมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วในการอบรมเลี้ยงดูบุตร เด็กในชั้นนี้จะมีเป้าหมายในการ
 ศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งเกียรติยศทางสังคมมากกว่าที่จะศึกษาเพื่อวางรากฐานอนาคตของ
 ตัวเองเหมือนเด็กในกลุ่มชนชั้นอื่น ๆ

ตารางแสดงการเปรียบเทียบให้เห็นถึงปริมาณความแตกต่างของกลุ่มชนชั้น
 ต่างในสังคม ¹

สิ่งที่กำหนดสถานภาพทางชั้นสังคม

1. อาชีพ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงสถานภาพทางชั้นสังคม เพราะ
 ส่วนประกอบของชีวิตไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษา มาตรฐานความเป็นอยู่ ลักษณะคนที่
 เกี่ยวข้อง การกิจประจำวันในชีวิตครอบครัว หรือแม้แต่ค่านิยมและความเชื่อล้วนเกี่ยว

¹R.J. Havighurst and Neugarten, Society and Education
 (Boston : Allyn and Bacon 1962), P. 254.

ของกับอาชีพ โดยเฉพาะประสบการณ์จากอาชีพที่มีส่วนสำคัญต่อแนวความคิดของพ่อแม่
เกี่ยวข้องกับอาชีพที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนาสำหรับลูกซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น
ความคาดหวังเกี่ยวกับอาชีพให้แก่เด็กในอนาคต เพื่อให้เด็กประสบสัมฤทธิ์ผลในชีวิต

2. การศึกษา สถานภาพทางชั้นสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการศึกษา
อย่างน้อยที่สุด 2 ประการ คือ ¹

1. การที่จะมีการศึกษาสูงได้นั้นต้องมีเงินเป็นจำนวนมาก และต้องมี
แรงจูงใจเด็กที่เป็นชนชั้นสูง (upper class) มีเงินอย่างเพียงพอสำหรับการเรียนใน
โรงเรียนที่ดี มีการสนับสนุนและการกระตุ้นมากกว่าเด็กที่มาจากชนชั้นต่ำ (lower
class)

2. ระดับชั้นและประเภทของการศึกษามีผลต่อการจัดอันดับชั้น การ
ศึกษาเป็นเครื่องกระตุ้นความทะเยอทะยานที่สำคัญ การมีการศึกษาสูงมิใช่จะเป็นเครื่อง
ช่วยให้เขาใคอาชีพตามที่ต้องการเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ช่วยเปลี่ยนค่านิยมความสนใจ เป้า-
หมาย ฯลฯ ในวิถีชีวิตอีกด้วย

3. ความมั่งคั่งและรายได้ รายได้หมายถึง สิ่งที่ได้รับเป็นเงินเดือน จาก
การประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงการเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่าง ๆ ทำให้บุคคล
นั้นดำรงสถานภาพชั้นสังคมในระดับต่าง ๆ ถ้ามีรายได้จำนวนมากเป็นเจ้าของทรัพย์สิน
หลาย ๆ ประการก็จะทำให้อยู่ในสถานภาพชั้นทางสังคมระดับสูง เนื่องจากมีรายได้
สามารถใช้จ่ายปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ระดับการศึกษาให้ดีขึ้น สูงขึ้นได้
แม้ว่าบุคคลนั้นไม่สามารถจะจัดทำเพื่อตนเองได้ก็สามารถจัดทำเพื่อลูกของตน เพื่อให้ลูก
ของตนได้ประสบผลสำเร็จในชีวิต ซึ่งการจัดทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำได้ก็เป็ผลสำเร็จ
ก็ต่ออาศัยรายได้สูง ดังนั้น พ่อแม่ที่มีรายได้สูงจึงสามารถส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกประสบ
ผลสำเร็จได้มากกว่าพ่อแม่ที่มีรายได้น้อย นับว่ารายได้ก็บ่งบอกสถานภาพทางชั้นสังคมได้
ประการหนึ่งด้วย

¹Horton and Hunt, Sociology (New York : Mc Graw-Hill, 1972), P. 254.

โดยสรุปแล้วสถานภาพพ่อแม่ก็คือ การบอกตำแหน่งทางสังคมของพ่อแม่ว่า อยู่ในกลุ่มประเภทใดกลุ่มสถานภาพชั้นสังคมระดับสูง กลุ่มสถานภาพชั้นสังคมระดับกลาง กลุ่มสถานภาพชั้นสังคมระดับต่ำ อาศัยการพิจารณาจากปัจจัย 3 ประการที่สำคัญ คือ อาชีพ การศึกษา ความมั่งคั่ง และรายได้ ซึ่งก่อให้เกิดความแตกต่างในการดำเนินชีวิต และค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้ประสบผลสำเร็จ อาทิ เช่น พ่อแม่ที่มีสถานภาพทางชั้นสังคมสูง จะตระหนักคุณค่าในการศึกษาเพียงเพื่อเกียรติชื่อเสียง และพยายามที่จะรักษาสถานภาพระดับเดิมของตนไว้ ดังนั้น ในการอบรมเลี้ยงดูลูก จึงมักจะมีที่ปรึกษาเป็นนักวิชาการทางการศึกษาที่มีชื่อ นักจิตวิทยาภาคภูมิใจคำแนะนำเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลการเรียนของลูกอยู่ในระดับดีหรือกลุ่มพ่อแม่ที่มีสถานภาพทางชั้นสังคมปานกลาง พ่อแม่ชนชั้นกลางจะตระหนักในคุณค่าการศึกษาว่า เป็นสิ่งที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ โดยเฉพาะสูงขึ้นกว่าเดิม จึงสนับสนุนและคาดหวังให้ลูกเรียนให้ไกลผลคืออยู่ในระดับสูงและเรียนในชั้นวิทยาลัย กรณีกลุ่มพ่อแม่ที่มีสถานภาพต่ำ พ่อแม่ก็ไม่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนสูง ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของการศึกษา และประกอบกับต้องมุ่งสนใจในการทำงานเลี้ยงชีพ เพราะงานที่ทำไม่แน่นอนมั่นคง โอกาสตกงานบ่อย ๆ รายได้ไม่ดีจึงไม่สนใจในตัวเด็ก เด็กจะเรียนอย่างไรประสบผลสำเร็จในการเรียนแค่ไหนไม่รู้ ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จ เด็กจะออกมาหางานทำ พ่อแม่ก็ยังพอใจที่ช่วยเป็นแรงงานในครอบครัว

จะเห็นว่าในแต่ละสถานภาพทางชั้นสังคมก็จะแตกต่างกันไป โอกาสก้าวหน้าหรือการประสบผลสำเร็จของเด็กในแต่ละชนชั้นก็แตกต่างกันไปด้วย เด็กในบางสถานภาพชั้นสังคมจะมีเครื่องประกอบอำนวยความสะดวกจนการสนับสนุนในผลสำเร็จแต่ละชั้นแต่ละตอนของเด็กมาก เด็กบางสถานภาพชั้นสังคมมีน้อย หรือแทบจะไม่มีเลยเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ ความแตกต่างในสถานภาพชั้นสังคมของพ่อแม่ที่มีส่วนผลสำเร็จของลูกนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจมากเรื่องหนึ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาโดยศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลจากสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก

สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา (academic achievements.)

โดยทั่วไปแล้วคนเราไม่ว่าจะอยู่ในระดับสถานภาพชั้นสังคมใดก็ตาม ถ้าทำ

สิ่งใดใดสำเร็จตามที่ต้องการ หรือตามเป้าหมายที่วางไว้ก็ถือว่าประสบความสำเร็จหรือ
 ประสพผลสัมฤทธิ์ในการกระทำนั้น ๆ การกระทำที่ถือว่าได้สัมฤทธิ์ผลนั้นมีต่าง ๆ กัน
 มากมาย ไคแอนส์ คลาร์ค คินيث กูแวน และ เอเคดสัน¹ ได้ใช้เป้าหมายทางอาชีพ
 เป็นตัวชี้บ่งการกระทำที่ถือว่าประสพผลสัมฤทธิ์ ส่วนการศึกษาของมอนโรและ วิลสัน²
 และวูลเฟิล³ ได้ใช้สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาเป็นตัวชี้บ่ง และในการศึกษารุ่นนี้ก็ได้ใช้
 สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักเรียนเป็นตัวชี้การกระทำสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนว่ามีผล
 แตกต่างกันหรือไม่ เมื่อได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากพ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและ
 สังคมต่างกัน

ก่อนอื่นควรทราบความหมายของคำว่าสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา คือผลของ
 ความสามารถทางวิทยาการที่ได้จากการทดสอบโดยวิธีการต่าง ๆ⁴ หรืออีกนัยหนึ่ง
 ความหมายของกรมวิชาการที่อธิบายไว้ดังนี้คือ

1. ความรู้ที่ได้รับหรือทักษะที่เจริญขึ้นโดยการเรียนวิชาต่าง ๆ ใน
 โรงเรียน ตามปกติพิจารณาได้จากคะแนนทดสอบ หรือผลงานที่ครูกำหนดให้ทำหรือจาก
 ทั้ง 2 อย่าง

2. ผลหรือผลงานที่นักเรียนได้จากวิชาสามัญ เช่น วิชาอ่าน วิชา
 คณิตศาสตร์ วิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งตรงกันข้ามกับทักษะที่ได้จากวิชาการฝีมือ และ

¹Richard A. Rehberg and Judie Sinclair, "Adolescent Achievement Behavior, Family Authority Structure, and Parental Socialization Practices," American Journal of Sociology.6(may 1970) P.1013.

²Ibid P.

³Dael Wolfle "Educational Opportunity Measured Intelligence and Social Background," in Education Economy and Society p.217
 223

⁴วรวิทย์ วุฒินสรากร พจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 มิตรสยาม 2510) หน้า 5

วิชาพลศึกษา 1

จากความหมายของกรมวิชาการนี้¹ วิชาพลศึกษาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ วิชาแผนผลสอบของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวชี้บ่งการกระทำที่ประสบผลสัมฤทธิ์

อนึ่งการที่แยกกล่าวระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ไม่ได้อธิบายความถึงการศึกษายกจากกัน ไม่ผูกพันซึ่งกันและกัน ตรงกันข้ามผลนั้นจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน นั่นก็คือเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูง มักจะมีพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาและระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง เด็กจากบ้านที่พ่อแม่ประกอบอาชีพประเภทวิชาชีพจะได้รับแรงจูงใจทางการศึกษามากกว่าเด็กที่พ่อแม่มีอาชีพกรรมกร และมักประสบผลสำเร็จในทางการเรียนสูงกว่าด้วย

* ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องของ

เพรสคอต 2 (Press cott) ได้ศึกษาคนคว้าเกี่ยวกับเรื่องเด็กติดต่อกันมาเป็นเวลา 30 ปี ได้สรุปว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลการเรียนของนักเรียน 6 ประการ หนึ่งในหกประการนี้คือ องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (Cultural and Physical Environment) ได้แกขบวนการนิยมประเพณีความ เป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมเลี้ยงดูและฐานะทางบ้าน

สุข เชนชัย³ ได้ทำการศึกษาระยะยาวเกี่ยวกับตัวการที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์

¹ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษา (กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา 2515) หน้า 4

² Danied A. Presscott, "A Report of the Conference on Child Study in Educational Bulletin (Bangkok: Faculty of Education, 1961), PP. 17-46."

³ สุข เชนชัย, "การศึกษาทดลองการที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น 8 คน" (วิทยานิพนธ์ปริยัติมหาบัณฑิต แผนกจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506), น. 21-32

ผลทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นชายและหญิง ที่มีระดับสติปัญญาไม่แตกต่างกัน แต่มีสัมฤทธิ์ผลการศึกษาแตกต่างกันมากจำนวน 8 คน ตามแนวการศึกษาของเพรสคอตพบว่า ตัวการทั้ง 6 ประการ ได้แก่ ตัวการร่างกาย ความรักระหว่างพ่อแม่และลูกทางวัฒนธรรมและบ้าน พัฒนาการแห่งตน การปรับตัว และความสัมพันธ์ระหว่างหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน มีส่วนสัมพันธ์ต่อสัมฤทธิ์ผลการศึกษาของเด็กโดยเฉพาะตัวการพัฒนาแห่งตน

วิชา พมเล็ก 1 ศึกษาเปรียบเทียบของค้ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าอิทธิพลทั้ง 6 ประการมีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการเรียนของเด็ก องค์ประกอบเหล่านี้จะเป็นสิ่งส่งเสริมความสามารถในการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง แต่ถ้านักเรียนมีปัญหาถึงเหล่านี้ก็จะกลายเป็นอุปสรรคโดยเฉพาะนักเรียนที่มีความสามารถต่ำอยู่แล้ว

เอ. จีราด 2 ได้ศึกษาเรื่องการเลือกศึกษาชั้นมัธยมศึกษาของนักเรียนในชาติฝรั่งเศส เขาได้ศึกษาตัวอย่างที่ได้มาจากการสำรวจระดับชาติ ในปี ค.ศ. 1954 ได้ เด็กประชากรทั้งหมด 18,331 คน ในระดับช่วงอายุ 11-12 และ 14 ปี ปัจจุบันอะไรทำให้เด็กยังคงเรียนอยู่จนถึงเกณฑ์อายุ 14 หรืออายุที่เรียนเมื่ออายุ 11-12 ปีก่อนถึงเกณฑ์บังคับเพื่อไปเรียนชั้นเตรียมมัธยมศึกษา พบว่าปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ภูมิหลังขนาดครอบครัวและสัมฤทธิ์ผลการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง การค้นพบครั้งนี้ยืนยัน

1 วิชา พมเล็ก "การศึกษาเปรียบเทียบของค้ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512) น. ง.

2 A. Girard, "Selection for Secondary School in France" in Education Economy and Society (New York : The Free Press, 1961), PP. 183 - 208.

ว่าเด็กที่มีภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกันไป ทำให้มีโอกาสไม่เท่าเทียมกันในการเลือกเรียนเมื่อวัย 11-12 เด็กที่บ้านมีฐานะดีพ่อแม่เป็นพวกวิชาชีพ ฯลฯ จะมีโอกาสได้ไปศึกษาชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนใหม่ถึง 8-9 ส่วนใน 10 ส่วน และเด็กที่มีพ่อแม่อาชีพแรงงานเกษตรกรรมมีโอกาสเรียนเพียงเล็กน้อย 1 ใน 10 บ้านที่มีขนาดเล็ก เด็กจะมีโอกาสศึกษาที่บ้านที่มีครอบครัวขนาดใหญ่ ส่วนในคานส์มัทธิต์ผลทางการเรียนเด็กที่มีผลการเรียนที่ระดับสติปัญญาดีจะย้ายไปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาเมื่ออายุ 11-12 จะยังคงศึกษาต่อจนถึงเกณฑ์อายุ 14 ปี จำนวนน้อยมาก

ไอเซนเบิร์ก และลาซาร์สเฟลด์¹ ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของเด็ก ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเด็กจากครอบครัวที่เคยมีงานทำและในปัจจุบันไม่มีงานทำ 473 คน พบว่าคะแนนผลการเรียนของเด็กที่พ่อแม่ไม่มีงานทำ มีการเกี่ยวข้องของสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเด็กหญิงจะมีผลเกี่ยวข้องของสัมพันธ์กันมากกว่าเด็กชาย กลุ่มเด็กที่มีอายุน้อยจะมีผลกระทบกระเทือนมากกว่ากลุ่มเด็กที่มีอายุมาก

ซี. จี. กัลเวิร์ต² ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ที่มีผลต่อการศึกษาของลูกโดยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่านักเรียนชายและหญิงจำนวนมากกว่าร้อยละ 60 ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ ส่วนฐานะครอบครัวเด็กระดับปานกลางของนักเรียนตัวอย่างนั้น มีเพียงร้อยละ 35 และฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัวของนักเรียนตัวอย่างระดับสูงที่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน มีเพียงร้อยละ 5 กัลเวิร์ต จึงสรุปว่าฐานะเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กของครอบครัวเหล่านั้นต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน

¹Eisenberz and Lazarsfield, Social Psychology : An Inter-disciplinary Approach (New Delhi : Eurasia Publishing House Ltd., 1972), P. 316.

²C.G. Galvert, Report to the Department of Elementary and adult Education (Bangkok : Ministry of Education), P. 130.

เพียชและบาวแมน¹ (Pierce and Bowman) ได้ศึกษาเรื่องแบบแผนแรงจูงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาาระดับสูงที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนสูงและนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ผลปรากฏว่า แบบแผนแรงจูงใจประการหนึ่งมาจากปัจจัยทางครอบครัวของเด็ก เด็กนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงนั้นพ่อแม่จะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอย่างดีและให้การสนับสนุนในการศึกษาของเด็กอย่างเต็มที่และคาดหวังเกี่ยวกับเด็กไว้มากจึงทำให้เด็กมีความพยายามทะเยอทะยานและประสบความสำเร็จในการเรียนสูง ส่วนเด็กที่มีผลการเรียนต่ำนั้นส่วนใหญ่พ่อแม่เป็นผู้มีการศึกษาน้อย ไม่เห็นประโยชน์หรือความสำคัญของการศึกษาจึงไม่ได้นับสนับสนุนส่งเสริมในการเรียนอย่างเต็มที่ ไม่มีการคาดหวังเกี่ยวกับเด็ก จึงทำให้เด็กไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา

แอสเวิร์ธ (Ashworth)² ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานสภาพแวดล้อมทางบ้านแตกต่างกันหรือไม่ ในเรื่องสภาพแวดล้อมทางฐานะ เศรษฐกิจสังคม และการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ใกล้ชิด และแรงกระตุ้นจากผู้ปกครอง เช่น ความรับผิดชอบของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน ปัญหาสุขภาพ โอกาสที่นักเรียนจะอ่านหนังสือ และทัศนศึกษา ฯลฯ โดยศึกษาจากกลุ่มนักเรียนตัวอย่างระดับ 5 และ 6 จำนวน 178 คน ที่แบ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลตามที่คาดไว้ (I.Q. 150) และกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำกว่าที่คาดไว้ สำหรับนักเรียนใช้แบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลและวุฒิภาวะและใช้แบบสอบถามผู้ปกครอง ครู นักเรียน และพยาบาล ผลจากการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามที่คาดไว้จะเอา

¹Pierce J.V. and Bowman P.A., "Motivation Patterns of Superior High School Students," Report and Cooperative Research Project No.208 (Washington D.C.: United States Offices of Education, 1960) P. 30.

²Morison S Ashworth, "A Comparative Study and Selected Background Factors Related to Achievement of Fifty and Sixth Grade Students," Dissertation Abstract 24 : 3224-A, 1963.

ใจใส่และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าที่คาดไว้ และประการสุดท้ายแรงกระตุ้นจากพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

โรเบิร์ต ดี. ฮัมฟรีย์ (Robert D. Humphrey)¹ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในและนอกห้องเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้นักเรียนชายและหญิง จำนวน 600 คนจาก 8 โรงเรียน พบว่า กิจกรรมนอกห้องเรียนที่วัดกันมากคือกิจกรรมด้านสังคม การท่องเที่ยว กิจกรรมด้านศิลปะ การอ่าน การทำอาหาร การร้องเพลง ภาพยนตร์โทรทัศน์ที่เด็กมีความสนใจมาก และนักเรียนชายชอบรวมกลุ่มกิจกรรมมากกว่านักเรียนหญิง นักเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจยากจนมักใช้เวลาว่างในการทำงานมากกว่านักเรียนที่มีฐานะดี นักเรียนหญิงที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลางหรือสูง จะเข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนมากกว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงใช้เวลาว่างในการรวมกิจกรรมนอกห้องเรียนมาก เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมักมาจากพวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและสูง

ซีเวลและชาห์² (Sewell and Shah) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อชั้นสูงต่อไป และกับผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาของนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ 1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาต่างกันกับความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อชั้นสูงต่อไป และกับผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาของนักเรียน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาเหมือนกัน

¹Robert D. Humphrey, "The Relationship of Participation in-out-of School Activities to School Achievement, "Thesis Abstract Series No.16 School of Education, Indiana University, 1960. pp. 125-135

²William H. Sewell and Vimal Shah, "Parents' Education and Children's Educational Aspirations and Achievements,"Journal of American Sociological Review 2(April 1968) pp. 191-207.

กับความมุ่งหวังที่จะศึกษาชั้นสูงต่อไป และกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของพ่อแม่กับปัจจัยอื่น ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อ
ความมุ่งหวังที่จะศึกษาชั้นสูงต่อไป และต่อผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาของนักเรียนปัจจัยอื่น ๆ
เช่น แรงสนับสนุนของพ่อแม่ แผนการเรียนต่อ การเลือกสถานที่เรียน และความสำเร็จ
ในการศึกษา ฯลฯ ผลการศึกษาพบว่า

1. พ่อแม่ใ้รับการศึกษาระดับต่าง ๆ (สูง กลาง ต่ำ) จะมีความสัมพันธ์
ในทางบวกกับตัวแปรต่าง ๆ ไม่ว่าจะควบคุมระดับสติปัญญาไว้หรือไม่ก็ตาม

2. การศึกษาของพ่อแม่และแม่ใหม่ลดต่อความมุ่งหวังที่จะศึกษาชั้นสูงต่อไปและ
กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาพ่อแม่กับตัวแปรอื่น ๆ นั้นเป็นไปในทาง
บวก คือ พ่อแม่ยิ่งใ้รับการศึกษามากขึ้น ก็จะมีผลกระทบต่อตัวแปรอื่น ๆ ไม่ว่าจะ
ควบคุมการศึกษาของคนใดคนหนึ่งไว้ หรือควบคุมระดับสติปัญญา

4. ถ้าพ่อแม่มีการศึกษากัน เช่น พ่อมีการศึกษาคำ แม่มีการศึกษา
ปานกลาง หรือพ่อแม่มีการศึกษาปานกลาง แม่มีการศึกษาคำ พ่อจะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความ
มุ่งหวังที่จะศึกษาชั้นสูงต่อไป และต่อผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาของนักเรียน และ พ่อแม่
ทางระดับสูง ต่ำ หรือระดับกลาง ระดับสูง ก็จะเป็นเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วข้างตน
แต่ในกรณีเหล่านี้จะพบในกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนสูง ส่วนนักเรียนที่มีผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แม่จะเป็นผู้มีอิทธิพลมากกว่า

ถ้าพ่อแม่มีระดับการศึกษาสูงทั้งคู่ก็จะมีอิทธิพลต่อเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น
การศึกษาของแมกเซลแลนค์¹ (McCelland) ได้ศึกษาตัวแปรที่คาดว่า
จะมีอิทธิพลต่อผลการเรียน 3 ประเภทคือ แรงจูงใจ พื้นฐานทางเศรษฐกิจ และความ
สนใจเบื้องต้น ของนักศึกษาวิทยาลัย ผลปรากฏว่า ตัวแปรทั้งสามประการมีความสัมพันธ์
กับผลการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยไคศาสตร์สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ประการ

¹Mary Elizabeth McCelland, "An Investigation of Selected Non-intellectnal Variables and their Redationship to College Achievement," Dissertation Abstracts 30:2339 A, 1969.

กับผลการเรียนสูงตั้งแต่ .30 ถึง .56

ซิด 1 (Syed) ได้ศึกษาพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลการเรียนของลูกในช่วงระยะวิกฤติ คือ ระยะที่เด็กต้องการเรียนที่จะให้ประสบผลสำเร็จ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 50 คน มีระดับสติปัญญา (I.Q.) ประมาณ 125 นำมาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง และกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำและสัมภาษณ์พ่อแม่ของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า พ่อแม่ของกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงจะให้ความสนใจเป็นพิเศษที่ใ้ให้กำลังใจ และสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะกระตุ้นให้บุตรได้ใช้ความสามารถของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ชมเชยและยกย่องในความสามารถของเด็กตลอดจนยอมรับลูกของตนอย่างเปิดเผย และเด็กนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนสูงเหล่านี้จะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในทางหาความรู้ใส่ตนเอง มีความรู้สึกพอใจที่พ่อแม่ของตนวางใจคนใน การทำงานทำการต่าง ๆ โดยให้อิสระอย่างอิสระ ส่วนเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนต่ำนี้ พ่อแม่ของเด็กจะมีพฤติกรรมตรงข้ามกับพ่อแม่ของกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนสูงอย่างเห็นได้ชัด และเด็กกลุ่มที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนต่ำนี้จะมีพฤติกรรมตรงข้ามกับกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนสูง เช่นเดียวกับพ่อแม่ของเรา

ไฮเดอร์ 2 (Haider) ได้ศึกษาวิจัยทัศนคติและการอบรมเลี้ยงดูของแม่ที่มีความสัมพันธ์ต่อสัมฤทธิ์ผลการเรียนของลูก โดยเลือกกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีระดับสติปัญญาใกล้เคียงกันนำมาแบ่งเป็น 2 กลุ่มตามสัมฤทธิ์ผลการเรียน คือ กลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูง 33 คน และกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนต่ำ 24 คน แล้วนำไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลพบว่า พ่อแม่ของเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนสูงจะให้การอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนอย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ เช่น เมื่อเด็กทำผิดก็จะชี้แจงให้เด็กรู้ถึงความผิดของตนและเหตุผลในการลงโทษพร้อมกับลงโทษทันที และการให้รางวัล

¹Anna Knatoon Syed, "Pattern of Parent Behavior Influencing Academic Achievement in the Junior High School, "Dissertation Abstracts Vol. 22 No. 5 1961 P. 1514 .

²Haider Dissertation Abstracts International. (June 1976) P. 1569.

มักจะเป็นค่าชมเชยให้กำลังใจมากกว่ารางวัล สิ่งของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ลูกเป็นไปอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง ไม่คอยเขมงวดมากนัก พ่อแม่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของลูกเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นความแตกต่างนี้ได้ชัดเจนเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนต่ำ ซึ่งจะมีพ่อแม่ที่มีพฤติกรรมตรงข้ามกับกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนสูง

มอร์โรว์ และวิลสัน¹ (Morrow and Wilson) ได้ทำการศึกษาสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่กับลูกของนักเรียน 2 กลุ่ม ที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง จะได้รับการยอมรับจากพ่อแม่ พ่อแม่ให้ความสนใจของลูกของตนเมื่อลูกประสบความสำเร็จ รวมทั้งมีความเข้าใจ เอาใจใส่ในตัวเด็กเป็นอย่างมาก ลูกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว พยายามที่จะยึดถือและเรียนแบบอย่างจากพ่อแม่ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็จะเขาร่วมมือแก้ไขทั้งฝ่ายพ่อแม่ลูก ส่วนเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนต่ำจะพบว่าพ่อแม่คาดหวังเกี่ยวกับลูกสูงเกินไป เขมงวดเกินไป หรืออีกนัยหนึ่งเป็นไปในทางตรงกันข้าม คือปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ บรรยากาศภายในบ้านตึงเครียด เกิดปัญหาขัดแย้งอยู่เสมอไม่ทันหันปริกษากัน เด็กมีความรู้สึกเบื่อหน่ายไม่อยากอยู่บ้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ลูกไม่ราบรื่น ไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน จึงทำให้เป็นเหตุให้สัมฤทธิ์ผลการเรียนของเด็กต่ำลง

บรอนเฟนเบรนเนอร์² (Bronfenbrenner) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูของพวกชนชั้นกลาง (white collar) และพวกกรรมราชูประเภทที่มีฝีมือและประเภทที่มีมือ ในช่วงเวลา 25 ปี ปรากฏว่าพวกชนชั้นกลางได้มีการศึกษาค้นคว้า

¹William R. Morrow and Wilson, "Family Relations of Bright High-Achieving and Under-Achieving High School Boys, Child Development. (Vol. 32, 1961) PP. 508 - 514.

²Urie Bronfenbrenner, "Socialization and Social Class Through Time and Space" In Reading in Social Psychology eds. by Maccoby et al. (New York : Appleton - Hall 1958, pp.400-425.

เพิ่มเติมวิชาความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา ในการทำงานก็ใช้วิทยาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ เขาช่วย มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในระหว่างกลุ่มเพื่อนบ้าน และเพื่อนร่วมงานรวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิสาขาวิชาการต่าง ๆ เสมอมา โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเด็ก ทำให้มีความเข้าใจในตัวเด็กและยอมรับเด็กมากขึ้น ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงเปลี่ยนจากการควบคุมอย่างเข้มงวด (restrictive) มาเป็นแบบการยอมรับในตัวเด็ก (permissive) มากขึ้น แต่พวกชนชั้นกรรมาชีพต้องทำงานเลี้ยงชีพตลอดเวลา ไม่มีเวลาและโอกาสรับฟังความคิดเห็นของเด็กเลย ทำให้ไม่ค่อยเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ความขัดแย้งในครอบครัวจึงเกิดขึ้นเสมอ และในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาการอบรมเลี้ยงดูลูกจึงยังคงเป็นไปเหมือนเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลง การขาดการศึกษาหรือการได้รับการศึกษาน้อยทำให้มีรายได้น้อย แบบชีวิตจึงไม่ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โอกาสชีวิตน้อยอาจจะทำให้มีผลตกทอดไปถึงลูกหลาน

โรเซน¹ (Rosen) พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของลูกขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้คือ ขนาดของครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ลำดับการเกิดและอายุของมารดาซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยทั่วไปแล้วเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักจะเป็นบุตรคนแรกของครอบครัว มีขนาดครอบครัวขนาดเล็กฐานะเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับกลางและมารดาอยู่ในกลุ่มอายุน้อย

นภคค คุมประวัติ² ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความมุ่งหวังของพ่อแม่ในเขตชนบทไทย เกี่ยวกับความมุ่งหวังทางการศึกษาของลูก โดยเปรียบเทียบความแตกต่างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ระดับต่าง ๆ กัน และเป็นปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อความมุ่งหวังทางการศึกษาของลูก มีสมมติฐานแห่งการวิจัยว่า "ผู้ที่อยู่ในฐานะ

¹Robert E. Grinder. Studies in Adolescence (New York : The Macmillan Company, 1963) pp. 169 - 186.

²นภคค คุมประวัติ "ความมุ่งหวังของบิดามารดาในเขตชนบทไทยเกี่ยวกับการศึกษาของลูก" วิทยานิพนธ์ปริญตมาหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517 หน้า 50-70.

ทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของลูกสูงผู้ที่อยู่ในฐานะ เศรษฐกิจและสังคมปานกลางก็มีความมุ่งหวังทางการศึกษาของลูกสูงด้วย ส่วนผู้ที่อยู่ในฐานะ เศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำจะมีความมุ่งหวังการศึกษาของลูกต่ำด้วย" ผลการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกันตามปัจจัยต่าง ๆ คือ

1. ปัจจัยเกี่ยวกับประชากร พบว่าความมุ่งหวังของพ่อแม่เกี่ยวกับการศึกษาของลูกนั้นลดลงไปตามจำนวนลูกที่เพิ่มขึ้น พ่อแม่หัวงใหญ่คนแรกเรียนสูงชั้นระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปและอาจไปศึกษาต่อเพิ่มเติมในสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้น แต่เมื่อมีลูกคนที่ 2, 3 และอื่น ๆ อีกรักจะหวังเพียงให้จบระดับประถมศึกษาที่พอแล้วจะไ้มาช่วยกันประกอบอาชีพ

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงส่วนใหญ่จะมีความต้องการให้ลูกได้รับการศึกษาสูง เช่น ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ส่วนครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจต่ำก็มีความต้องการให้ลูกได้รับการศึกษาระดับต่ำเพียงประถมศึกษา

หรือถ้าพิจารณาทางด้านอาชีพก็พบว่าผู้ที่มอาชีพด้านเกษตรกรรมมีความต้องการให้ลูกได้รับการศึกษาระดับต่ำเพียงระดับประถมศึกษา ส่วนพวกที่มีอาชีพรับราชการ หรือค้ายายจะมีความต้องการให้ลูกได้รับการศึกษาระดับสูงตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป

3. ปัจจัยทางด้านสังคม พบว่าการศึกษาของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังการศึกษาของลูกอย่างมาก คือ คนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 หรือไม่ได้รับการศึกษามีความต้องการให้ลูกเรียนหนังสือระดับต่ำ หรือเรียนเพียงประถมศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดคือถือว่าเพียงพอ ครอบครัวที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความต้องการให้ลูกได้รับการศึกษาระดับสูงทั้งสิ้น คือ ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ถ้าพิจารณาปัจจัยสังคมอีกด้านหนึ่ง คือ ระยะไกลเขตเมือง ซึ่งเป็นชนบทใหญ่ และชุมชนที่อยู่ไกลเขตเมืองออกไป พบว่าชุมชนใหญ่ไกลเขตเมืองจะมีความต้องการให้ลูกได้รับการศึกษาระดับสูงขึ้นไป ส่วนระยะไกลออกไปพบว่ามี ความต้องการให้ได้รับการศึกษาในระดับต่ำไป

ต้องการให้ได้รับการศึกษาระดับค่าลงไป

รายงานการวิจัยเรื่ององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 1 เพื่อศึกษาว่าในบรรดาองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น คุณภาพของโรงเรียน คุณลักษณะของนักเรียน ตลอดจนภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนนั้น องค์ประกอบใบบางที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2516 จากโรงเรียนทุกประเทศและทุกภูมิภาค จำนวน 23,555 คน ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณลักษณะของนักเรียน คุณภาพของโรงเรียน และบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนดังกล่าวส่วนหนึ่งจำนวน 1,753 คน ศึกษาองค์ประกอบภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน ควบการใช้แบบทดสอบแบบสอบถาม แบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์รวม 7 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า

ก. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วประเทศ

1. นักเรียนที่เรียนโรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียนมากกว่า 300 คนขึ้นไปมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี เคยเรียนชั้นอนุบาลมาก่อน และไม่เคยตกชั้น จะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง โดยเฉพาะภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ มีอิทธิพลเป็นอันมาก
2. ตัวแปร เช่น อัตราส่วนนักเรียนต่อครู พื้นที่ก่อนนักเรียน คุณวุฒิครู ฯลฯ ไม่มีความสำคัญมากนักในการอธิบายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
3. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้าม เช่น การขาดเรียน อายุนักเรียน บ้านอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน จะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่อยกกว่าพวกอื่น

ข. ผลการวิเคราะห์ในภูมิภาคต่าง ๆ

1. กลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา (กรุงเทพฯ : เอร่าวิจัยการพิมพ์ 2520) น. 71-83.

มากน้อยจะมีลักษณะคล้ายกันในแต่ละภาค และไม่ต่างจากกลุ่มตัวแปรที่อธิบายทั่วประเทศ

2. ตัวแปรต่าง ๆ เช่น ขนาดของโรงเรียน อาชีพพอ การเรียน
ซ้ำชั้น ฯลฯ เป็นกลุ่มตัวแปรที่อธิบายความแปรปรวนของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงทุก
ภาค

3. ตัวแปรอาชีพของพ่อ ที่แสดงสภาพภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม
ของนักเรียนนั้นอธิบายความแปรปรวนของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่ดีในทุกภาค ยกเว้น
ภาคกลาง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร

ค. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามประเภทโรงเรียน

1. ความสำคัญของตัวแปรในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่รวมอธิบายสัมฤทธิ์
ผลทางการเรียนของนักเรียนในแต่ละประเภทโรงเรียน มีลักษณะแตกต่างกันไป

2. ในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนสังกัดองค์การ
บริหารส่วนจังหวัด และโรงเรียนเทศบาล การเรียนซ้ำชั้นสามารถอธิบายความแปร
ปรวนได้เป็นส่วนใหญ่

3. อาชีพพ่อ เป็นตัวแปรที่แสดงภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของ
นักเรียน มีอิทธิพลต่อโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดมากกว่าโรงเรียนประเภทอื่น

4. คุณวุฒิของครู เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของ
นักเรียนในโรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด แต่ไม่มีอิทธิพลกับโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ง. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน

1. สภาพที่ตั้งของบ้าน ภาษาไทยกลางที่ไซ และอาชีพของบิดาเป็น
กลุ่มตัวแปรอธิบายความแปรปรวนของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้สูงสลด รองลงไปได้แก่
ตัวแปรเกี่ยวกับสื่อความรู้ อันได้แก่หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความ
สำคัญได้แก่ การศึกษาของพ่อแม่และบุคคลในครอบครัว

2. ตัวแปรอาชีพของพ่อเป็นตัวแปรที่สำคัญ อาจใช้แทนองค์ประกอบ
ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนได้

แครฟท์¹ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ นักศึกษาที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยใช้นักศึกษาปีที่หนึ่งแผนกวิทยาศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 368 คน ตัวแปรที่ใช่ประกอบควย เพศ เชื้อชาติ ที่อยู่อาศัย อาชีพของพ่อแม่ ชนิดของโรงเรียนที่จบมา คณะที่เลือก ผลปรากฏว่า

1. นิสิตนักศึกษาหญิงทำคะแนนได้สูงกว่านิสิตนักศึกษาชาย ไม่ว่าจะ เป็น ช่วงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ช่วงสอบไล่ และขณะเรียนในมหาวิทยาลัย
2. นิสิตนักศึกษาที่มีเชื้อชาติจีนเรียนได้ดีกว่านิสิตนักศึกษาที่มีเชื้อชาติไทย
3. เด็กที่อยู่ในต่างจังหวัด มีโอกาสเข้าเรียนน้อยกว่าเด็กที่เข้าอยู่ใน กรุงเทพฯ แต่การวิจัยไม่พบความแตกต่างในเรื่องผลการเรียนระหว่างเด็กต่างจังหวัด และเด็กในกรุงเทพฯ ทั้งนี้ผู้วิจัยเสนอว่า อาจเนื่องมาจาก เด็กที่มาจากต่างจังหวัดนั้น จะคงมีความสามารถจริง ๆ จึงจะไม่มีโอกาสมาเรียน และจะคงเป็นผู้มีความปรารถนา อย่างสูงที่จะมาเรียน
4. บุตรข้าราชการมีโอกาสดีที่สุด และบุตรเกษตรกรมีโอกาสน้อยที่สุดใน การเข้าเรียน
5. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยที่มาจากครอบครัวรายได้ต่ำ (เดือนละ 500) มีจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 6
6. คณะครุศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ เป็นคณะที่เด็กเลือกเรียนมากที่สุด คณะเกษตรศาสตร์และคณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี เป็นคณะที่มีผู้เลือกน้อยที่สุด
7. บุตรข้าราชการและนักธุรกิจ จะเรียนได้ดีกว่าบุตรเกษตรกรและลูกจ้าง การวิจัยร่วมระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวง

¹Richard J. Kraft, Student Background University Admission and Academic Achievement in the University of Thailand, Dissertation Abstracts 1969 : 3379-A

มททไทย และกระทรวงศึกษาธิการ¹ เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้พ่อแม่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2516
ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 986 โรงเรียน จากโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน
โรงเรียนละ 2 คน รวมพ่อแม่ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 1972 คน ผลการ
ศึกษาพบว่า

1. สภาพแวดล้อมทั่วไป เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อาศัยอยู่กับพ่อแม่เกือบ
ทั้งหมด พ่อแม่จำนวนมากอาศัยอยู่ในที่อยู่ปัจจุบันมากกว่า 3 ปีขึ้นไป และคิดว่าจะอยู่
ต่อไป บ้านของเด็กส่วนมากอยู่ห่างจากโรงเรียนในเขต 1 กิโลเมตร ไขระยะเวลา
เดินทางประมาณ 15 นาที การทำการบ้านของเด็ก ปรากฏว่าเด็กเกือบครึ่งไม่มีผู้ช่วย
สอนการบ้าน โดยเฉพาะเด็กต่างจังหวัด สำหรับการขาดเรียน เด็กภาคกลางขาดเรียน
มากกว่าภาคอื่น ๆ เนื่องจากความเจ็บป่วยและการช่วยทำงานบ้าน

2. สภาพพื้นฐานของพ่อแม่ พ่อแม่ในกรุงเทพฯ มีอาชีพค้าขายมากกว่าอาชีพ
อื่น ส่วนภาคอื่น ๆ พ่อแม่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก พ่อแม่ในกรุงเทพฯ และภาค
ใต้มีระดับการศึกษาสูงกว่าพ่อแม่ภาคอื่น ๆ พ่อแม่ในโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด
มีระดับการศึกษาต่ำกว่าพ่อแม่โรงเรียนประเภทอื่น พ่อแม่ที่อ่านหนังสือไม่ได้เลยจนถึง
อ่านไคร่ระดับปานกลางมีมากถึง 2 ใน 3 ส่วนของพ่อแม่ทั้งหมด พ่อแม่ในภาคตะวันออก
เฉียงเหนือไม่อ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด พ่อแม่ในกรุงเทพฯ ดูโทรทัศน์มากกว่าภาคอื่น ๆ
พ่อแม่ภาคอื่น ๆ ฟังวิทยุและดูภาคชนค้เป็นส่วนใหญ่

3. พ่อแม่ในกรุงเทพฯ และภาคใต้เห็นว่าคนสามารถส่งให้ลูกได้เรียนถึง
อุดมศึกษามากกว่าในภาคอื่น ๆ พ่อแม่คาดหวังและเห็นว่าเด็กสามารถมีอาชีพที่คงใช้
วิชาชีพมากกว่าอาชีพอื่น ๆ พ่อแม่ต้องการให้ครูสอนวิชาการเพิ่มเติมมากขึ้นกว่าการสอน
วิชาชีพ และเห็นว่าเด็กได้รับประโยชน์ทางคานวิชาการมากกว่าคานอื่น ๆ แต่พ่อแม่ใน

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรึ กระทรวง
มททไทย และกระทรวงศึกษาธิการ รายงานสภาพโดยทั่วไปของบิดามารดาหรือ
ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขา-
ธิการคณะรัฐมนตรี, 2519) หน้า 42-45

กรุงเทพฯ ประเภทโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนกรมสามัญศึกษาเห็นว่าเด็กได้รับประโยชน์ในทางชีวิตประจำวันมากกว่า

4. พ่อแม่ในกรุงเทพฯ รุ้เรื่องระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไป และต้องการให้มีการศึกษาภาคบังคับถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งพ่อแม่ภาคอื่น ๆ ต้องการให้มีการศึกษาภาคบังคับเพียงประถมศึกษาปีที่ 7 เท่านั้น และพ่อแม่ส่วนใหญ่ทั้งหมดเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า คนที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ จะร่ำรวยและได้รับการยกย่องจากคนอื่น ๆ

จากรายงานผลการวิจัยทั้งหมด ดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า พ่อแม่ที่ใ้รับการศึกษาระดับสูง รายได้สูง จะมีผลต่อการศึกษาของลูก คือสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาสูง มีผลการเรียนดี เนื่องจากพ่อแม่ในระดับชั้นเหล่านี้จะเห็นความสำคัญของการศึกษาที่จะช่วยลูกของตนมีอาชีพดี มีฐานะที่มั่นคงในอนาคต พร้อมทั้งส่งเสริมให้ลูกมีความขยันหมั่นเพียรเรียนให้มากที่สุดที่จะทำได้ ส่วนพ่อแม่ที่มีฐานะ เศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ มีความจำเป็นต่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว มีอาชีพไม่มั่นคง วางงานบอย ๆ และรายได้ค่อนข้างน้อยกว่าที่จะทำให้ลูกของตนได้ใส่ใจในการเรียน เห็นความสำคัญของการศึกษาที่จะทำให้ระดับการศึกษาของลูกต่ำลงไปด้วย

โดยสรุป แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยเกี่ยวกับการแบ่งช่วงชั้นในสังคมที่กล่าวมาข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า

1. แนวคิดทฤษฎีและผลการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ส่วนใหญ่เป็นของสังคมตะวันตก หรือเป็นการศึกษาวิจัยในสังคมตะวันตก ยังมีการศึกษาวิจัยด้านนี้ในสังคมไทยน้อยมาก จึงคิดว่าในการศึกษาคั้งนี้คงจะใหญ่ประโยชน์มาก โดยเฉพาะการศึกษาในแง่อิทธิพล ของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่อการรักษาสถานภาพเดิมของลูก ยังไม่มีการศึกษาเลย

2. ทุกสังคมมีการแบ่งช่วงชั้นบุคคลในสังคมของตน แต่ละช่วงชั้นจะมีแบบชีวิตโอกาส ชีวิต ค่านิยม อำนาจ อิทธิพล เกิดทัศนคติ ฯลฯ แตกต่างกันไป สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยในการรักษาสถานภาพเดิมและหรือปัจจัยในการเลื่อนฐานะทางสังคม (Social Mobility) ของสมาชิกในแต่ละช่วงชั้น

3. ทั้งทฤษฎีและผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วยืนยันให้เห็นว่าปัจจัยแวดล้อมของแต่ละชนชั้นสามารถสืบทอดฐานะของบิดามารดาได้

4. บิดามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะบำรุงส่งเสริมลูกให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาและงานอื่น ๆ ส่วนบิดามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำจะไม่สามารถส่งเสริมให้ลูกประสบความสำเร็จในการศึกษาและงานอื่นได้

สมมติฐานของการวิจัย

โดยอาศัยแนวความคิดทางทฤษฎีและผลการวิจัยที่ได้พิจารณาแล้วว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานเกี่ยวกับการรักษาสถานภาพเดิมของคนชั้นกลางและคนชั้นต่ำในสังคมกรุงเทพฯไว้ดังต่อไปนี้

ก. สมมติฐานหลัก

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่จะสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของลูก

สมมติฐานนี้มาจากแนวความคิดทางทฤษฎีและผลการวิจัยที่ได้เสนอไว้ข้างต้น โดยนำสถานภาพการเป็นคนชั้นสูง, คนชั้นกลาง หรือชั้นต่ำของพ่อแม่มาสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเล่าเรียนของลูกในสภาพแวดล้อมของสังคมกรุงเทพฯ สมมติฐานนี้มีความหมายว่า สถานภาพของพ่อแม่คือ ความเป็นคนชั้นกลางหรือชั้นต่ำของเขา จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางอื่นเกี่ยวกับผลการเล่าเรียนของลูก นั่นคือ หากพ่อแม่มีฐานะสูง ผลการเล่าเรียนของลูกก็จะสูงหรือได้คะแนนดี แต่หากฐานะของพ่อแม่ต่ำ ผลการเล่าเรียนหรือคะแนนการเล่าเรียนของลูกก็จะอยู่ในระดับต่ำไปควย ซึ่งแสดงว่าคาของตัวแปรทั้งสองที่เราศึกษา (สถานภาพของพ่อแม่และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของลูก) เปลี่ยนแปลงขึ้นลงไปในทิศทางเดียวกัน

ในการตีความนั้น หากข้อมูลประจักษ์ (empirical Data หรือ ข้อมูลที่เก็บมาได้จากการศึกษาวิจัยคราวนี้ยืนยันตามสมมติฐานนี้แล้ว เราก็จะอนุมานเอาว่าชนชั้นกลาง หรือชั้นต่ำของไทยมีการรักษาสถานภาพเดิมของตน โดยทางนี้ทางหนึ่ง ทั้งนี้ถึงแม้ว่าเราจะไม่อาจถือเอาว่าสถานภาพของพ่อแม่เป็นปัจจัยเหตุ (causal factor)

โดยตรงก็ตาม เพราะอาจมีปัจจัยอื่นในสังคมเข้ามาแทรกแซง (intervene) แต่การที่ตัวแปรทั้งสองเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันเช่นนี้ ทำให้เราพออนุมานเช่นนั้นได้ตามหลักการทางสถิติ

ข. สมมติฐานรอง

สมมติฐานรองเป็นสมมติฐานที่เป็นผลสืบเนื่องจากสมมติฐานหลักข้างต้น โดยแยกตัวแปรอิสระ (independent variable) สำหรับการศึกษารั้งนี้ คือ สถานภาพของพ่อแม่ออกเป็นตัวแปรย่อย 3 ตัว คือ การศึกษาของพ่อแม่ รายได้ของพ่อแม่และกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของลูกที่พ่อแม่จัดให้แล้วตั้งเป็นสมมติฐานรองได้ดังนี้

1. ระดับการศึกษาของพ่อแม่จะสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของลูก สมมติฐานนี้หมายความว่าระดับการศึกษาของพ่อแม่ (ตัวแปรอิสระ)

และผลการเล่าเรียนของลูก (ตัวแปรตาม) จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาสูงจะทำให้ผลการเรียนของลูกดีหรือได้คะแนนสูง ในขณะที่ระดับการศึกษาต่ำของพ่อแม่จะทำให้ผลการเรียนหรือคะแนนของลูกต่ำลงไปด้วย ทั้งนี้ถึงแม้ว่าเราจะไม่ถือระดับการศึกษาของพ่อแม่เป็นปัจจัยเหตุโดยตรงด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาในการอธิบายสมมติฐานหลักก็ตาม

เหตุที่ระดับการศึกษามีผลกระทบต่อผลการเล่าเรียนของลูกในแง่ทฤษฎีเราอาจให้เหตุผลได้ว่า เพราะพ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงย่อมจะมองเห็นคุณค่าของการศึกษามาก เนื่องจากได้ไขประโยชน์จากการศึกษาของตนในชีวิต เช่น การพิจารณาปัญหาต่าง ๆ การทำมาหากิน การเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น หรือได้สังเกตประโยชน์ของการศึกษาที่เพื่อนฝูง ญาติ และผู้อื่นได้รับ ดังนั้นจึงทำให้พ่อแม่เหล่านั้นใส่ใจส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนของลูก เมื่อเป็นดังนั้นจึงคาดได้ว่าพ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูกสูงไปด้วย

2. ระดับรายได้ของพ่อแม่จะสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของลูก สมมติฐานข้อนี้เกี่ยวข้องกับข้อ 1 ในแง่ที่ว่าเราคาดหมายว่าระดับรายได้

ของพ่อแม่ (ตัวแปรอิสระ) และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของลูก (ตัวแปรตาม) จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน คือ ค่าของตัวแปรทั้งสอง เปลี่ยนสูงขึ้น หรือลดต่ำลงไปด้วยกัน เหตุที่เป็นเช่นนั้น อาจอธิบายได้ในทางทฤษฎีว่า ผู้มีรายได้น้อยจะมีฐานะทางสังคมสูง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น มีเพื่อนฝูงในระดับเดียวกัน ทั้งบ้านเรือนอยู่ในละแวกบ้านของคนชั้นสูงด้วยกัน เป็นต้น ทำให้เห็นคุณค่าของการศึกษาและรายได้ของเขาก็มียิ่งพอที่จะส่งเสริมการศึกษาของลูกด้วย ดังนั้นเราจึงคาดหมายว่าระดับรายได้ของพ่อแม่จะมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของลูก

3. กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของลูกจะสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของลูก

สมมติฐานข้อนี้ก็เช่นกัน เราสมมติเอาว่ากิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของลูก (ตัวแปรอิสระ) จะมีผลกระทบการเล่าเรียนของลูก (ตัวแปรตาม) ในทางบวกนั่นคือการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรทั้งสองจะขึ้นหรือลงตามกัน หากพ่อแม่ดำเนินกิจการอันเป็นการส่งเสริมการเล่าเรียนของลูกมาก ก็จะส่งผลให้การเล่าเรียนของลูกดี ลูกได้คะแนนในการสอบสูงแต่ในทางตรงข้ามหากพ่อแม่ครอบครัวยุคใหม่ไม่จัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของลูก หรือจัดเพียงเล็กน้อย ก็จะส่งผลให้การเล่าเรียนของลูกในครอบครัวนั้นอยู่ในระดับต่ำ เพราะลูกจะต้องพึ่งแต่โรงเรียน ครูและหนังสือแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งโดยปรกติย่อมจะไม่เขายวน หรือเราใจให้ศึกษามากนัก ผิดกับกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา ซึ่งมักจะทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานไปพร้อมกับการเล่าเรียน ช่วยให้เขาใจบทเรียนง่ายขึ้น จดจำบทเรียนได้ง่ายและแม่นยำขึ้น ทำให้เด็กรักการ เรียน ขยันขันแข็งในการศึกษาหมั่นท่อง หมั่นเอาใจใส่บทเรียนซึ่งโดยสรุปจะทำให้ผลการเล่าเรียนของเด็กดีขึ้น

อันที่จริง สมมติฐานข้อนี้มีความเกี่ยวเนื่องกับสมมติฐานข้ออื่นอยู่มาก เพราะการรายได้และการศึกษาของพ่อแม่ หรืออีกนัยหนึ่ง สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ไม่ดีเสียแล้วก็จะไม่สามารถหรือไม่มีแรงจูงใจให้จัดกิจกรรมส่งเสริมการ เรียนของลูก

ดังนั้นในแง่ทฤษฎีแล้วหากระดับรายได้และการศึกษาของพ่อแม่สูงแล้ว กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของลูกก็มักจะสูงตามไปด้วย แมกระนั้นก็ดี เราคงสมมติฐานข้อนี้ไว้เป็นเอกเทศอีกประการหนึ่ง ก็เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางทฤษฎีนี้ถูกต้องหรือไม่ หรือกล่าวให้เฉพาะเจาะจงลงไปว่าทฤษฎีนี้จะใช่กับสังคมไทยใดหรือไม่ ข้อมูลประจักษ์ของเราจะค้ำพิสดารความจริงข้อนี้ต่อไป

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. การศึกษานี้จะช่วยชี้ให้เห็นอย่างตงแหว่า พ่อแม่ในระดับฐานะต่างทางสังคมและเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อผลการเรียนของลูกมากน้อยเพียงใดในสภาพแวดล้อมของไทย
2. ผลการศึกษาเรื่องนี้จะช่วยเสริมความรู้เกี่ยวกับระบบช่วงชั้น (Social Stratification) ของไทย
3. พ่อแม่ของเด็กและครออาจนำความรู้จากการวิจัยนี้ไปช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนการสอนเด็กได้
4. ผู้เกี่ยวข้องของการจัดการศึกษาทั่วไปอาจนำผลการศึกษาเรื่องนี้ไปใช้พิจารณาเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาของชาติใหม่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น